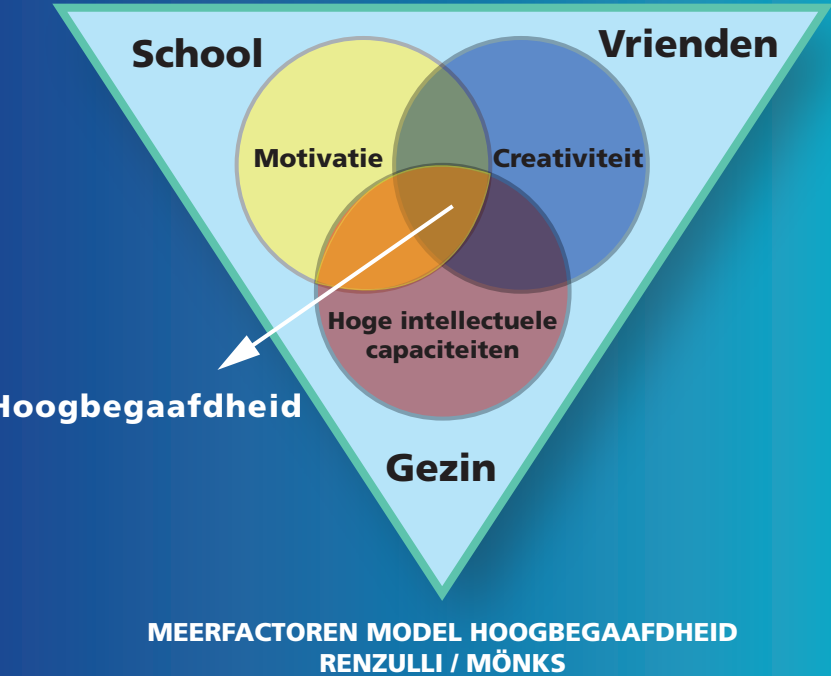

Signaleringskaart meer- en hoogbegaafdheid

Definitie
Door de jaren heen zijn er vele definities van hoogbegaafdheid ontstaan. Geen van deze definities is alomvattend en wetenschappelijk. Er zijn wel vele modellen en profielen van hoogbegaafdheid gemaakt die schetsen wat hoogbegaafdheid in kan houden, zoals de modellen van Renzuli & Mönks en Gagné.

Het model van Renzuli & Mönks laat drie factoren zien die een rol spelen bij hoogbegaafdheid: een hoge intelligentie, creativiteit en motivatie. Of het talent tot ontwikkeling komt is afhankelijk van drie omgevingsfactoren: gezin, school en vrienden. Het kan dus voorkomen dat één of meerdere van de drie factoren niet zichtbaar zijn.

Signalering: mogelijke kenmerken

Rationele kenmerken

- Heeft een hoge intelligentie
- Legt enorm snel verbanden
- Heeft een grote woordenschat
- Denkt stappen vooruit
- Begrijpt een persoon voordat hij uitgesproken is
- Kan snel leren, slaat vele stappen over en vult deze zelf in
- Heeft een uitmuntend geheugen

Filosofische/analytische kenmerken

- Heeft vele interesses
- Wisselt vaak van interesses
- Heeft een sterke wil en behoefte aan autonomie
- Is zeer perfectionistisch en soms faalangstig
- Wordt graag serieus genomen
- Stelt vele 'waarom'-vragen, neemt niet zomaar iets aan
- Heeft een sterk rechtvaardigheidsgevoel
- Toont een grote ethische betrokkenheid en een sterk inlevingsvermogen
- Stelt essentiële vragen
- Is bekritiserend (voornamelijk op regels en structuren)

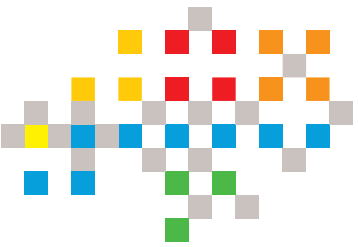
Creatieve kenmerken

- Is autodidactisch (zelf lerend), leert vanuit intrinsieke behoefte
- Ziet verbanden waar anderen deze niet zien
- Heeft een apart gevoel voor humor en taal
- Leert door te proberen
- Bedenkt nieuwe theorieën en structuren
- Speelt met kennis, maakt vreemde combinaties
- Zet geleerde vaardigheden makkelijk op nieuwe gebieden in
- Is ondernemend

Sensitieve kenmerken

- Grote emotionele intensiteit
- Zeer empathisch
- Verwerkt op een diep niveau
- Gevoelig voor sfeer, zintuigen zijn gevoelig
- Gevoelig voor over- en onderprikkeling
- Voelt zich vaak anders, soms ook dom

Betrokken scholen en Samenwerkingsverband

Passend onderwijs

**Samenwerkingsverband
Voortgezet Onderwijs Zuid-Utrecht**

Hier vind je de signaleringskaart online:
https://swv-zuidutrecht.nl/wp-content/uploads/2025/11/Signaleringskaart_meer_en_hoogbegaafdheid.pdf

Handelingsadviezen

- Geef ruimte voor de mening en visie van de leerling. Probeer waar mogelijk te denken buiten de bestaande kaders
- Denk aan alternatieve manieren om een leerdoel te behalen/toetsen
- Vraag door, er kan een andere redenatie achter gedrag zitten dan je denkt
- Geef aan waarom iets moet of waarom iets nuttig is om te doen
- Probeer open te luisteren als de leerling met je in gesprek gaat over waar hij/zij tegenaan loopt
- Bied hulp aan als samenwerking in een groepje minder goed loopt
- Geef in de les ruimte aan de leerling om op zijn/haar eigen tempo te werken (trager of sneller) en heb daarbij aandacht voor timemanagement

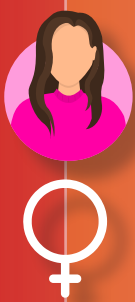
- Laat de leerling waar mogelijk compacten (opdrachten overslaan of samenvoegen), verrijken of versnellen.

Als je een leerling verrijkingsmateriaal aanbiedt, wees er dan van bewust dat hij/zij net zoveel uitleg, structuur en duidelijkheid nodig heeft als een gemiddelde leerling die regulier werk doet
- Geef leertips hoe het leren van de stof aangepakt kan worden, vaak hebben leerlingen niet geleerd hoe ze dit moeten doen omdat het eerder altijd vanzelf ging. Deze leerlingen kunnen moeite hebben met executieve vaardigheden
- Wees ervan bewust dat hoogbegaafd zijn niet altijd betekent dat je alleen maar hoge cijfers haalt. Het kan ook veel stress met zich meebrengen

Onderpresteren

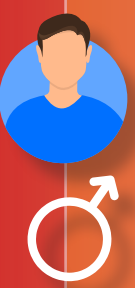
Onderpresteren betekent letterlijk ‘onder het eigen niveau presteren’.

Het komt veel voor bij hoogbegaafde leerlingen en kan meerdere oorzaken hebben. Er zijn verschillen te zien tussen jongens en meisjes, al is deze tweedeling natuurlijk niet altijd zwart-wit.

Meisjes

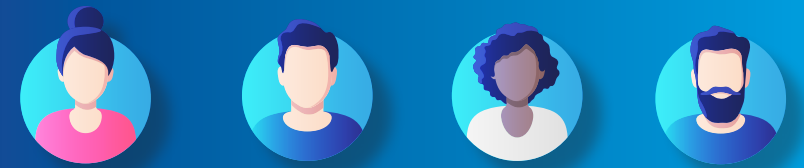
- Relatief onderpresteren (leerling haalt lagere scores dan op grond van zijn capaciteiten verwacht mag worden, maar nog wel op klassenniveau)
- Willen door hoge resultaten niet graag opvallen

Jongens

- Absoluut onderpresteren (leerling haalt lagere scores dan het klassenniveau)
- Aanpassen aan het niveau van de klas en verwachtingen van de leraar

Schooltype

Het schooltype kan een rol spelen: de aangeboden manier van leren kan niet aansluiten op de manier waarop de leerling leert.

Hierdoor vermindert de motivatie, ontwikkelt de leerling een slechte werkhouding en is er geen gelegenheid om executieve vaardigheden en leerstrategieën te oefenen en ontwikkelen.

Dit kan van invloed zijn op het zelfbeeld.

Leerlingen kunnen vanwege hun perfectionisme faalangstig worden waardoor ze niet of moeilijker in staat zijn om te leren.

Daarnaast kan er sprake zijn van een andere stoornis zoals ADHD, ASS, een angststoornis of een leerprobleem zoals dyslexie.

Schooltrauma, een pestverleden, concentratieproblemen, moeite met sociale contacten of andere factoren kunnen daarnaast van invloed zijn op de prestaties van een leerling.